

Nulmeting en potentiebepaling Vogelplas Starrevaart

R.J.S. Terlouw

COLOFON:

© **Bui-TeGewoon, groenprojecten** ♦ publicatie 2016-20

Ouderkerk aan den IJssel, november 2016

Versie : Definitief

Auteur : R.J.S. Terlouw

Fotografie : D. Buisman

In opdracht van : Provincie Zuid-Holland (de heer J. de Jong, j.dejong2@pzh.nl)

Disclaimer:

De inhoud van dit rapport is met uiterste zorg samengesteld. De informatie in dit document wordt aangeboden zonder enige garantie. **BUI-TEGEWOON, groenprojecten** sluit alle aansprakelijkheid uit voor enigerlei directe of indirecte schade, van welke aard ook die voortvloeit uit of verband houdt met het gebruik van dit document.

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt door middel van drukwerk, fotokopie, microfilm of op andere wijze dan ook zonder schriftelijke toestemming van **BUI-TEGEWOON, groenprojecten** en de opdrachtgever, noch zal toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

INHOUDSOPGAVE

1].	Inleiding.....	1
2].	Gebied en doelstelling.....	1
3].	Doeltypen.....	3
3.1	Plas.....	4
3.1.1	Actuele situatie.....	4
3.1.2	Huidig beheer.....	4
3.1.3	Potenties en toekomstig beheer.....	5
3.2	Slikplaat.....	5
3.2.1	Actuele situatie.....	5
3.2.2	Huidig beheer.....	5
3.2.3	Potenties en toekomstig beheer.....	5
3.3	Rietlanden.....	5
3.3.1	Algemeen.....	5
3.3.2	Geïnundeerd rietland.....	7
3.3.3	Terrestrisch rietland.....	8
3.4	Graslanden.....	10
3.4.1	Noordoostzijde.....	10
3.4.2	Noordweststrook.....	12
3.4.3	Zuidwest strook.....	13
3.4.4	Kadeliĉaam langs zuidzijde.....	14
3.5	Houtopstanden.....	15
3.5.1	Actuele situatie en gewenst beheer.....	15
3.6	Waterpartijen en peilbeheer.....	16
3.6.1	Actuele situatie.....	16
3.6.2	Potenties en toekomstig beheer.....	16
3.7	Kunstwerken en recreatieve voorzieningen.....	17
4].	Kaderrichtlijn Water.....	17
5]	Voorgestelde maatregelen in het kader van de beheeroverdracht.....	18
5.1.	Aanvullend onderhoud (2017/2018).....	18
5.2.	Terrein aanpassingen en inrichtingsmaatregelen.....	19
5.3.	Beheer aanpassingen.....	20
6].	Samenvatting.....	20
7].	Gebruikte literatuur.....	21

1. Inleiding.

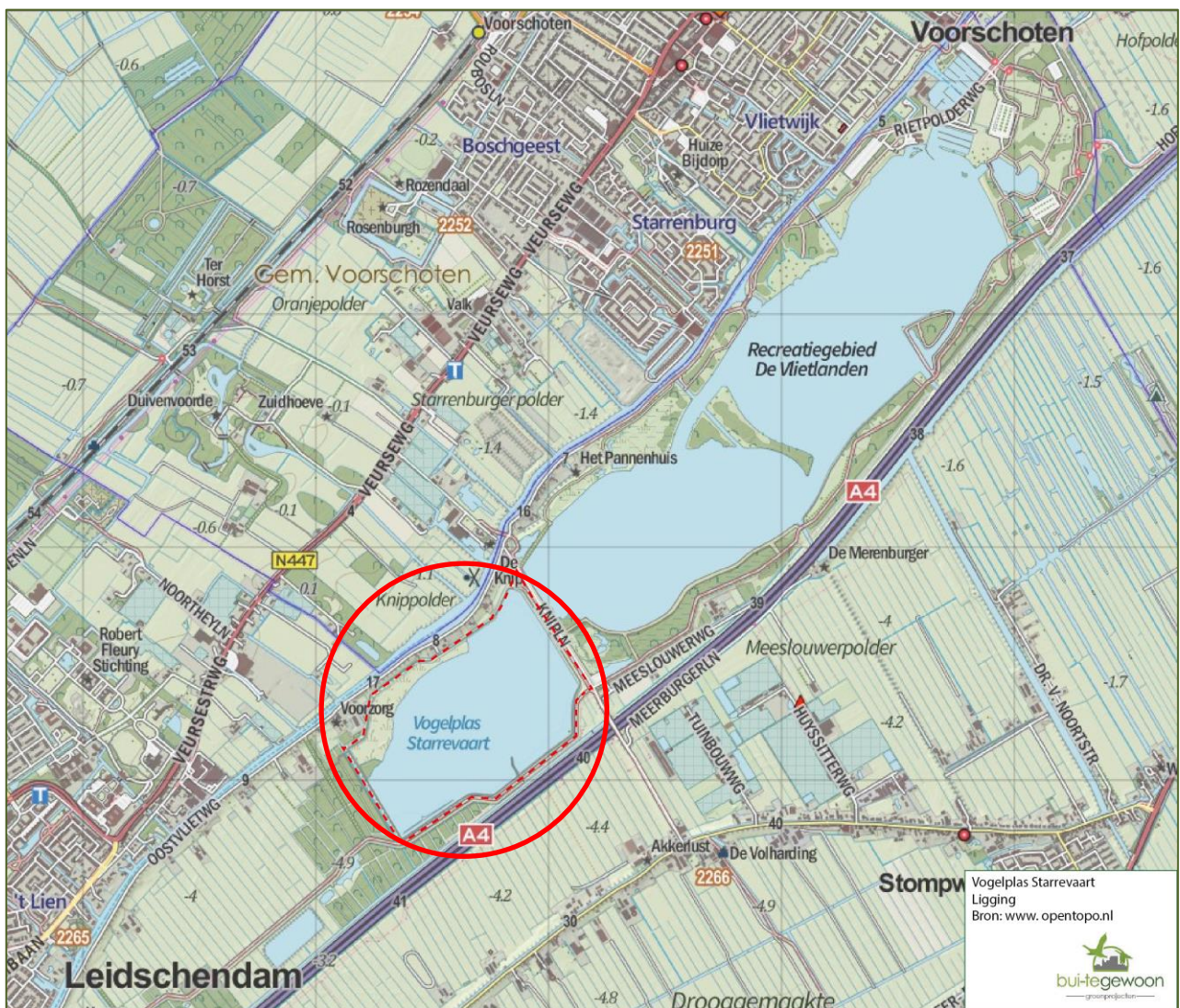
Als gevolg van de opheffing van de Groenservice Zuid-Holland zal het beheer van Vogelplas Starrevaart worden overgedragen aan een nieuwe eindbeheerder. Daar Staatsbosbeheer formeel eigenaar is van de percelen ligt het in de lijn der verwachtingen dat deze organisatie zelf het eindbeheer ter hand zal nemen.

Voorafgaand aan de overdracht heeft provincie Zuid-Holland aan Bui-TeGewoon, groenprojecten verzocht een zogenaamde nulmeting uit te voeren, waarin de actuele- en potentiële natuurdoeltypen worden bepaald. Tevens dient tijdens de terreinbezoeken informatie te worden verzameld m.b.t. mogelijke en wenselijke optimaliseringen en worden onderhoud en beheeraspecten, waarvan kan worden overwogen om deze parallel aan de overdracht uit te (laten) voeren, geïnventariseerd.

De onderhavige rapportage vormt de uitwerking van de opdracht.

2. Gebied en doelstelling.

Vogelplas Starrevaart is gelegen in de gemeente Leidschendam tussen de Kniplaan in het oosten, Rijksweg A4 in het zuiden en de Oostvlietweg in het noordwesten. Aan de zuidzijde loopt het gebied over in het recreatiegebied Leidschendammerhout wat voornamelijk uit vochtige bostypen bestaat (figuur 1).

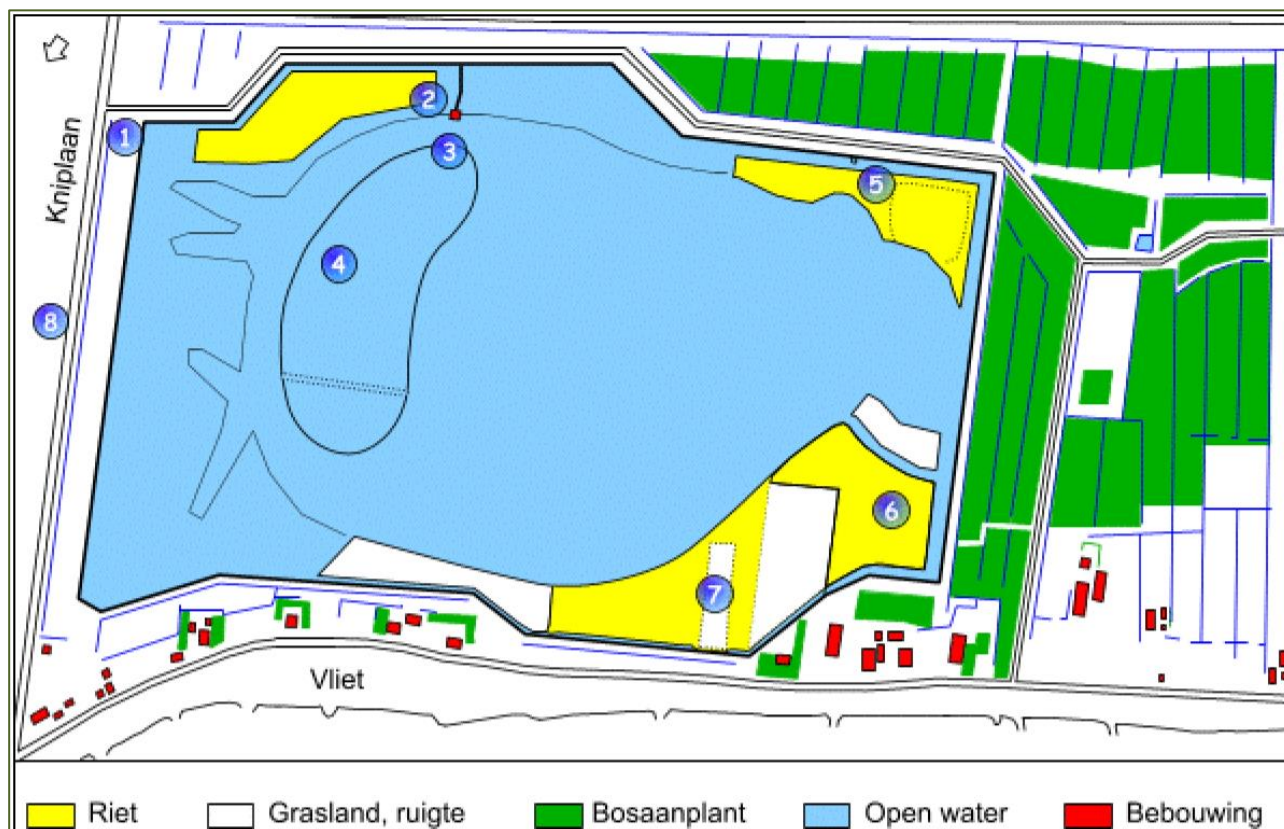

Figuur 1. Ligging Vogelplas Starrevaart.

Vogelplas Starrevaart betreft een gegraven plas die is aangelegd als compensatie voor verloren gegane natuurwaarden bij de zandwinning in de ten noorden gelegen Meeslouwerpolder. Het gehele gebied is ingericht volgens een in 1985 opgesteld inrichtingsplan als natuurgebied in de periode 1987 – 1996. Het gebied is begrensd als NNN gebied door de provincie Zuid-Holland. Het feitelijk eigendom van het gebied ligt bij Staatsbosbeheer, het dagelijks beheer is tot heden in opdracht van de provincie Zuid-Holland uitgevoerd door de Groenservice Zuid-Holland, die hierbij wordt ondersteund door een beheercommissie.

Het inrichtingsplan is gebaseerd op de habitat van soorten die bij de inrichting van de Meeslouwerpolder zijn aangetast. Als doelsoorten zijn benoemd kleine zwaan, smient, slobeend en watersnip als soorten die buiten het broedseizoen aan de 1% norm voor de status van “Wetland of international importance” voldoen. Daarnaast zijn een aantal broedvogelsoorten van natte graslanden, moeras en rietland als doelsoorten benoemd. Het betreft o.a. de soorten roerdomp, waterral, porseleinhoen, tafeleend, krakeend, winter- en zomertaling, bruine kiekendief, sprinkhaanzanger, snor, grote karekiet en baardman (*Beheerplan Vogelplas Starrevaart, dec. 2001*).

De inrichtingsdoelstelling heeft bestaan uit het graven van een grote, niet te diepe plas (1.00- á 2.00 meter met lokaal een maximale diepte van 3.00 meter), waarin slikplaten in een deel van het jaar droogvallen. Langs de randen is ingezet op een moerassige oeverbegroeiing en uitgestrekte deels geïnundeerde, overjarige rietvelden. De schets van het oorspronkelijke inrichtingsplan is weergegeven in figuur 2.

Figuur 2. Oorspronkelijk inrichtingsplan (1987)

Het gebied heeft een op zich zelf staand waterpeil met een schouwepeil van -3.32 meter NAP. Er kan, binnen marges, een flexibel peilbeheer worden gevoerd wat neerslag en verdamping volgend is. Bij watertekort of gewenste doorspoeling, bijvoorbeeld in geval van dreigende botulisme, kan water worden ingelaten uit het Vlietland. Aan de zuidoostzijde is een stuw aangebracht waar overtollig water kan worden afgevoerd naar de Starrevaart- en Dammenhouderpolder. Vogelplas Starrevaart maakt onderdeel uit van het waterlichaam Vlietland binnen het Kader Richtlijn Water beleid.

3]. Doeltypen.

In het inrichtingsplan worden de doeltypen plas - overige sloten – slikplaat - nat rietveld - droog rietland - soortenrijke gras en ruigte vegetaties & beplantingen onderscheiden. Het beheerplan is opgebouwd volgens de systematiek van de Groenservice Zuid-Holland. Hierin worden de beheertypen, beplantingen – gras vegetaties – infrastructuur – water-& oevers en recreatievoorzieningen benoemd.

De gehanteerde beheertype benaming sluit zowel in het inrichtingsplan als in het beheerplan niet aan bij de huidige standaard beheertype benaming vanuit de SNL-systematiek. Tijdens het tweede veldbezoek ten bate van de onderhavige opdracht is het gebied gekarteerd op de aanwezige beheertype en is per onderdeel het best bijpassende SNL beheertype bepaald, alsmede het kwalitatieve stadium waarin dit type zich bevindt. Tijdens dit bezoek is daarnaast beoordeeld welke beheertypen mogelijk behaald zouden kunnen worden bij een aanpassing van inrichting en/of beheer. Onderstaand worden de beheertypen individueel besproken.

Vooraf wordt opgemerkt dat de feitelijk aanwezige oppervlakte geïnundeerd riet aanmerkelijk kleiner is dan in het oorspronkelijke plan was bedoeld waardoor de oppervlakte plas groter is. Als gevolg hiervan zullen de doelstellingen zoals deze voor rietvogels oorspronkelijk waren geformuleerd moeilijk of niet haalbaar blijken. Aandachtspunt voor het vervolg van het traject om het gebied over te dragen is om te bepalen in hoeverre de oorspronkelijke doelstellingen gehandhaafd moeten en/of kunnen blijven.

Figuur 3. Natuurbeheertypen in Provinciaal natuurbeheerplan 2017.

3.1 Plas.

3.1.1 Actuele situatie.

De plas heeft een oppervlakte van circa 45 hectare en is aangelegd met verschillende waterdiepten. Met behulp van beeldmateriaal uit google earth zijn globaal de diepere en ondiepere delen te herkennen (figuur 4). Gedetailleerdere informatie over de waterdiepte is momenteel niet beschikbaar.

Figuur 4. Ondiepere delen in Starrevaart.

Aan de plas wordt in zijn geheel het SNL-doeltype “zoete plas N04.02” toegekend, de inliggende slikplaat wordt tot het natuurbeheertype moeras (N05.01) gerekend. Hoewel de aanwezigheid van waterplantenvegetaties niet integraal is beoordeeld en waterkwaliteitsaspecten niet zijn bemonsterd verwachten wij dat in de huidige situatie de kwalificatie matig en mogelijk goed volgens de BIJ 12 systematiek kan worden behaald op basis van randlengten aan riet en oevervegetaties, de gevarieerde waterdiepte en het geïsoleerde watervlak wat de waterkwaliteit naar verwachting positief zal beïnvloeden.

3.1.2. Huidig beheer.

Het actuele beheer bestaat uitsluitend uit het uitvoeren van het peilbeheer. Afhankelijk van de aanwezige waterdiepten kan op termijn baggeronderhoud noodzakelijk blijken, maar hierover is geen informatie beschikbaar. Het peilbeheer bestaat uit het instellen van de stuw waarbij in de wintermaanden het peil kan worden opgezet. In het vroege voorjaar wordt de afvoer van de stuw verlaagd zodat een lager waterpeil ontstaat en de slikplaat tegenover de vogelkijkhut kan droogvallen voor doortrekkend steltlopers en broedvogels van natte, kale bodems. Indien in de zomermaanden als gevolg van verdamping een te laag peil optreedt wordt water ingelaten vanuit de noordelijk gelegen Vlietlanden. Bij eventueel optredende botulisme kan worden doorgespoeld.

3.1.3. Potenties en toekomstig beheer.

De potentie zal zich ook in de toekomst op het doeltype Zoete plas moeten richten, er zijn geen alternatieven wenselijk c.q. voorhanden.

Er kan worden overwogen het wateroppervlak te verkleinen door uitbreiding van het oppervlakte waterriet zodat de oorspronkelijke doelstellingen voor moeras- en rietvogels als nog kunnen worden gerealiseerd. Dit aspect wordt in de paragraaf rietlanden nader uitgewerkt.

Indien wordt overgegaan tot uitbreiding van het doeltype waterriet zal dit mede door maatregelen aan de plas dienen te worden gerealiseerd. Gedacht kan dan worden aan wijzigingen in het peilbeheer of lokaal verdiepen van de plas en elders opspuiten. Indien gekozen wordt voor peilmaatregelen zullen de effecten op het droogvallen van de slikplaat en de bestaande rietlanden moeten worden mee gewogen bij de uiteindelijke keuze.

3.2. Slikplaat.

3.2.1. Actuele situatie

De slikplaat is in het winterhalfjaar geheel geïnundeerd met een dunne waterlaag. Aan de hand van waarnemingen van in het ondiepe water aanwezige steltlopers werd op 27 februari 2016 bij een waterpeil van -3.42 meter NAP een diepte van 5- tot maximaal 15 centimeter verondersteld. Op basis van een globale oppervlakteberekening vanuit google earth is de plaat naar schatting circa 4,5 hectare groot.

In de huidige situatie valt de slikplaat droog als het waterpeil door verdamping en neerslag tekorten daalt. Dit is van belang voor doortrekkende steltlopers en broedvogels als meeuwen sterns en plevieren. Binnen de SNL-doeltypen is geen pakket slik of slikplaat beschikbaar, de slikplaat is in het natuurbeheerplan 2017 als “Moeras” N05.01 opgenomen.

3.2.2. Huidig beheer.

Het beheer bestaat voornamelijk uit een peilbeheer en een jaarlijkse inspectie op erosie en kwaliteit van de oeversverdediging van de plaat. Of aanvullend vegetatiebeheer op de plaat plaatsvindt kon niet worden achterhaald. Naar onze verwachting zal als gevolg van de langdurige inundatie vegetatiebeheer op de plaat achterwege kunnen blijven daar deze zich niet of nauwelijks kan ontwikkelen en indien vestiging optreedt deze zal afsterven tijdens de hoogwaterperiode.

3.2.3. Potenties en toekomstig beheer

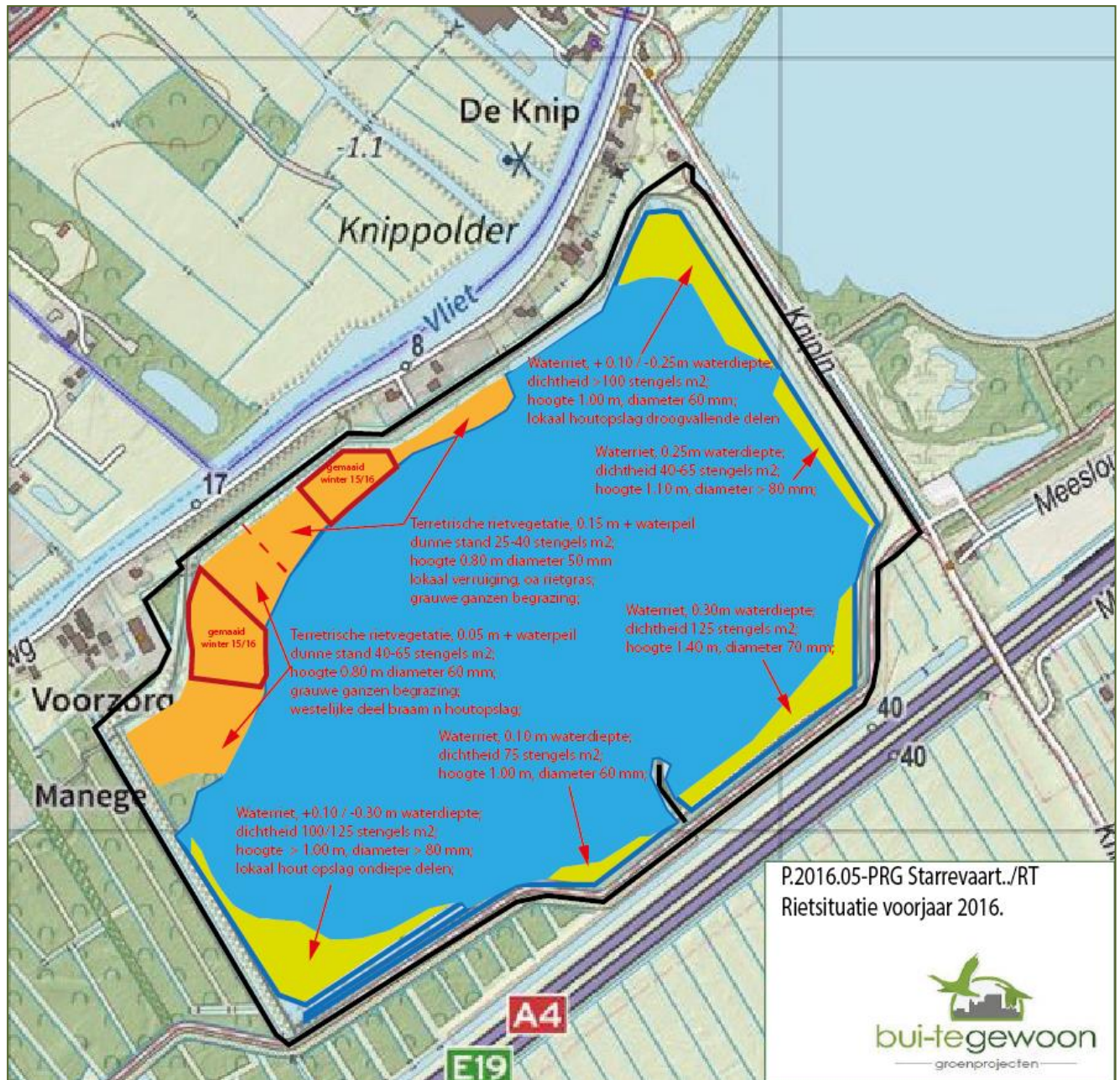
De potentie betreft ook in de toekomst een onbegroeide slikplaat ten bate van doortrekkende steltlopers en mogelijk als broedeiland voor meeuwen, sterns, kluten en plevieren. Indien vanuit de wens om meer waterriet te ontwikkelen peilaanpassingen worden doorgevoerd moet het effect hiervan op het functioneren van de slikplaat worden beoordeeld. Hieruit kan voortkomen dat aanvullende inrichtingsmaatregelen aan de slikplaat noodzakelijk blijken. Bij een verhoging van het peil zal ook de slikplaat moeten worden verhoogd, bij het verlagen van het waterpeil zal ook de slikplaat moeten worden afgegraven en mogelijk aanpassingen aan de opsluiting van deze plaat onder de waterspiegel moeten worden uitgevoerd.

3.3. Rietlanden.

3.3.1. Algemeen.

De rietlanden hebben verschillende droogleggingen en rietkwaliteiten. Tijdens de veldbezoeken zijn de rietvlakken beoordeeld op de aspecten drooglegging/inundatie en visuele rietkwaliteit op basis van stengeldikte, stengeldichtheid en mate van aanwezigheid van andere plantensoorten (verruiging/verbossing). De waarnemingen zijn op kaart weergegeven (*figuur 5, t.b.v. de leesbaarheid is deze figuur tevens als bijlage 1 op A4 formaat opgenomen*). Onderstaand worden mede vanuit de oorspronkelijke doelstellingen het geïnundeerde riet (waterriet) en het terrestrisch riet (droog rietland) afzonderlijk besproken.

Tijdens de veldbezoeken in het vroege voorjaar viel het op dat vrijwel alle randen langs de plas waren geschoond met een maaiakorf, waarbij het maaisel op de oeverrand was achtergebleven. Vanuit waterbeheer is het schonen van de plasoever niet noodzakelijk, vanuit ecologie achten wij het ongewenst. De overgangen tussen plas en grasland bieden op veel plaatsen goede mogelijkheden om geleidelijke overgangen tussen rietland en grasland met overgangen van natte- en vochtige ruigte vegetaties te realiseren. Indien deze overgangen met grillige randen worden gemaaid ontstaan luwe hoeken en randlengte, wat de fauna in het algemeen en de insecten en ongewervelde fauna in het bijzonder zal stimuleren. Daarnaast leidt dit tot een verlaging van de beheerkosten en minder ophoping van afstervende organische materialen die tot voedselrijke plekken leiden met stikstof dominante soorten.

Figuur 5 veldwaarnemingen rietlanden Starrevaart.

3.3.2. Geïndeerd rietland.

3.3.2.1 *Actuele situatie.*

Geïndeerd riet (waterriet) wordt voornamelijk langs de west-, zuid- en oostzijde van de plas aangetroffen. Het betreft overwegend smalle randen die variëren van 2.00 tot maximaal 8.00 meter breedte (figuur 6). Een globale oppervlakteberekening geeft een areaal van circa 1,5 hectare. Hiermee wordt de oorspronkelijke doelstelling onderschreden. In combinatie met het gegeven dat de smalle randen geheel zijn gelegen langs opengestelde terreindelen zijn doelsoorten als baardman, grote karekiet, roerdomp en snor momenteel (als broedvogel) niet realistisch.

Figuur 6. Waterriet in smalle zones.

De kwaliteit van het waterriet verschilt per locatie. Op sommige delen wordt stevig riet met een diameter van circa 8 mm en een lengte van meer dan een meter aangetroffen. Op het merendeel van de locaties heeft het riet echter slechts een geringe stengeldiameter van 4 á 5 mm en bedraagt de hoogte circa 0.80 meter. Kniklagen van oud riet worden vrijwel nergens aangetroffen. Van de boven genoemde doelsoorten heeft in het bijzonder de snor een kniklaag in het riet nodig en is waterriet met een stengeldikte van minimaal 8 mm essentieel voor een relatief grote vogel als de grote karekiet. Ook de stengeldichtheid verschilt per locatie, van een dunne stand met 40 tot 60 stengels per vierkante meter tot een dicht rietveld met een stengeldichtheid van meer dan 100 stengels per vierkante meter. In het algemeen kan worden gesteld dat de doelsoorten onder de rietvogels gebaat zijn bij een grote stengeldichtheid en stevig, hoog riet. De actuele kwaliteit van het inundatieriet wordt uitsluitend geschikt beoordeeld voor kleinere en meer algemene rietvogels als kleine karekiet, rietgors en rietzanger.

In de huidige SNL subsidieregeling wordt het waterriet gerekend tot het doeltypen "Moeras N05.01". De geïndeerde rietvlakken bij vogelplas Starrevaart scoren naar onze verwachting op basis van de beoordeling met de BIJ12 systematiek de kwalificatie slecht als gevolg van de beperkte oppervlakte, de geïsoleerde ligging en het ontbreken van voldoende doelsoorten.

3.3.2.2. *Huidig beheer.*

In de verkregen informatie over het beheer is geen informatie verstrekt over het beheer van het waterriet. Vanuit de waargenomen situaties en omstandigheden werd de indruk verkregen dat de geïndeerde rietvelden niet worden gemaaid. Gezien de matige kwaliteit, dunne stand en aanwezige ganzenpopulatie vinden wij dit een verantwoorde keuze. In de huidige situatie maaien zal tot ganzenbegrazing en afname van de oppervlakte waterriet kunnen leiden.

3.3.2.3. *Potenties en toekomstig beheer*

De potenties voor geïndeerd rietland zijn op dit moment onvoldoende bekend. Indien het wenselijk is dat de oppervlakte waterriet, conform de oorspronkelijke doelstelling, wordt vergroot is het verstandig nader te onderzoeken waarom het tot dusverre niet is gelukt dit te realiseren en waarom het waterriet op veel plaatsen een geringe stengeldikte en lage stengeldichtheid heeft.

Wij vermoeden dat er een relatie bestaat met de eigenschappen van de onderwaterbodem en/of dat de waterkwaliteit minder geschikt blijkt voor de ontwikkeling van rietvegetaties. Indien bodem en water geen belemmering vormen kan waterriet in theorie op twee manieren worden ontwikkeld, namelijk door het winterpeil te verlagen of de waterbodem in delen van de plas te verhogen, zodat een grotere oppervlakte met een geschikte waterdiepte voor waterriet ontstaat. Ook een combinatie van deze beide maatregelen behoort tot de mogelijkheden. Aandachtspunt is met name bij het verlagen van het waterpeil het effect op de slikplaat en het (nu al vrij droge) terrestrische rietveld aan de westzijde van het gebied.

Onze inschatting is dat het verondiepen van de zones waar waterriet wenselijk wordt geacht in de onderhavige situatie de beste keuze is. Op deze wijze blijft de nu goed functionerende slikplaat in tact. Voor het verondiepen zijn twee opties denkbaar, namelijk lokaal de plas verdiepen met een baggerzuiger en de opgebaggerde specie opspuiten in de te verondiepe zones of het aanbrengen van een laag rietwortelspecie uit een gebied met goede rietontwikkeling, grenzend aan bestaande waterriet delen. Ook hier is een combinatie van beide maatregelen denkbaar. Voordelen van aanwenden baggerspecie uit de plas zelf is dat werk met werk kan worden gemaakt en tegen relatief lage kosten kan worden gewerkt. Voordelen van het aanbrengen van rietwortelspecie zijn dat de voedingsbodem voor het riet wordt verbeterd. Daarnaast leidt deze aanpak in de regel tot een zeer snelle vestiging en ontwikkeling van rietgroei waardoor er minder tot geen problemen als gevolg van ganzenbegrazing optreden.

Wanneer bovengenoemde maatregelen worden doorgevoerd is het SNL-doeltype “Moeras N05.01” een passend beheerpakket voor de toekomstige rietoppervlak.

Het eindbeheer zal bestaan uit niets doen tot zeer extensief delen maaien. Bij voorkeur worden omstandigheden met dragend ijs benut om in voorkomende situatie tot maximaal 30% van de oppervlakte waterriet per jaar te maaien en af te ruimen. De overgangen van waterriet naar graslanden worden idealiter niet actief beheerd, maar vanuit het graslandbeheer ontwikkeld door een grillige maairand toe te passen en het in stand houden van een overgangszone met natte- en vochtige ruigtekruiden vegetaties.

3.3.3. Terrestrisch rietland.

3.3.3.1. Actuele situatie.

Terrestrisch riet (droog rietland) wordt langs de noordwest zijde van de plas aangetroffen. Het betreft een strook van circa 650 meter lengte en wisselende breedten van 35 tot 140 meter. De berekende oppervlakte bedraagt circa 5,8 hectare.

De actuele kwalificatie van het terrestrische riet wordt met behulp van de SNL systematiek (BIJ12, 2012) als ‘matig’ tot ‘slecht’ beoordeeld. De stengeldichtheid is laag en stengeldikte overwegend gering. Ook zijn er verschillende verruigde situaties aanwezig. In het meest noordelijke deel betreft dit met name riet- en liesgras delen, in het zuiden is een deel verruigd met braam en grasachtige vegetaties (figuur 7).

Figuur 7. Terrestrisch rietland Starrevaart. A-rietgrasverruiging; - B- braamverruiging; C-gemaaid terrestrisch rietland;

Het terrestrisch riet heeft overwegend een vrij (te) grote drooglegging in de zomermaanden. Dit zal mede de oorzaak zijn van de lage stengeldichtheid, de gering stengeldikte en de opslag van houtgewas, braam- en grasvegetaties.

Op en in de directe nabijheid van het terrestrische riet werd een groep van circa 100 grauwe ganzen aangetroffen tijdens het bezoek van februari. Het gedrag van deze ganzen wijst op standvogels (o.a. paarbindingsgedrag op 27/02-2016), waardoor de vogels jaarrond aanwezig worden verondersteld. Tijdens bezoeken in het broedseizoen werd het beeld van een forse populatie zomerganzen bevestigd. De zomerpopulatie betreft zowel broedvogels als sub-adulte vogels die (nog) niet aan het broedproces deelnemen. De aanwezigheid van deze groep ganzen kan er toe leiden dat rietlanden na het maaien slecht hergroeien als gevolg van ganzenvraat.

In de huidige SNL subsidie regeling wordt het terrestrische riet gerekend tot het doeltypen "Gemaaid rietland N05.02". De terrestrische rietvegetaties bij vogelplas Starrevaart scoren naar onze verwachting op basis van de SNL-beoordeling met de BIJ12 systematiek 'slecht' als gevolg van de hoge mate van verruiging en het ontbreken van voldoende doelsoorten. Mogelijk kan de kwalificatie 'matig' worden behaald doordat het aspect 'Ruimtelijke condities' (oppervlakte > 5 ha & ruimtelijke samenhang met aangrenzende Vlietlanden) de kwalitatieve beoordeling 'goed' voor dit onderdeel oplevert.

3.3.3.2. *Huidig beheer.*

Omtrent het rietbeheer wordt uitsluitend een algemene vermelding gedaan over het "jaarlijks maaien van enkele delen rietland". Uit onze waarnemingen veronderstellen wij dat jaarlijks dezelfde delen worden gemaaid. De mate van houtopslag rietgrasdominantie en braamverruiging in delen van de terrestrische rietvelden wijst op een al vele jaren niet gemaaid situatie. Tijdens een bezoek in februari 2016 werd vastgesteld dat twee vakken waren gemaaid en afgeruimd. Het betreft ongeveer een derde deel van de oppervlakte. Indien jaarlijks een derde deel zal worden gemaaid en de te maaien vlakken cyclisch worden gerouleerd wordt een driejarige cyclus met 10% overstaand gewas gerealiseerd wat een goede situatie is voor kwalitatief goed terrestrisch riet.

De geconstateerde verruiging kan echter ook worden veroorzaakt door de als vrij groot beoordeelde drooglegging waardoor er na het maaien een ruime concurrentie van grassen en houtopslag kan plaatsvinden. Ook zal de aanwezige ganzenpopulatie een negatief effect hebben op de hergroei van het riet na het maaien. In combinatie met de droge omstandigheden zal dit de verruiging sneller doen toenemen.

3.3.3.3. *Potenties en toekomstig beheer.*

De potenties voor het terrestrisch rietland worden zonder aanvullende maatregelen als slecht tot matig beoordeeld. De voornaamste oorzaken hiervan zijn de (te) grote drooglegging, de invloed van ganzen en mogelijk een te extensief beheer op delen van het terrestrisch rietland.

Om het rietland in kwaliteit te verhogen is het wenselijk om vernattingsmaatregelen uit te voeren. Dit kan deels worden gerealiseerd door de percelen te voorzien van permanent watervoerende greppels en enkele 'rietpoelen' met flauw oplopende, verlaagde randen aan te leggen.

Een meer permanente en integrale oplossing kan worden bereikt door een hoog watercompartiment met een zonnepomp te realiseren. Naast deze maatregelen is naar onze verwachting populatiebeheer op de broedpopulatie ganzen noodzakelijk om hergroei na maaiwerkzaamheden mogelijk te maken. Indien het terrestrische riet kan worden vernat behoort ook het doeltypen moeras (N05.01) tot de mogelijkheden.

Een andere mogelijkheid is om (een deel van) de terrestrische rietlanden om te vormen naar de SNL beheertypen Nat schraalland N10.01 en/of Vochtig hooiland N10.02. De huidige drooglegging van de in de winter van 2015/2016 gemaaid rietlanden is hiervoor geschikt en naar verwachting zijn de percelen al redelijk voedselarm (*figuur 8*). Een gedeelte van de gemaaid percelen is in het natuurbeheerplan 2017 opgenomen als veenmosrietland, naar verwachting kan niet aan de abiotische randvoorwaarden voor dit beheertypen worden voldaan. Een vegetatieonderzoek in het groeiseizoen kan meer duidelijkheid geven over de kansen voor deze invulling.

Figuur 8. Perceel met potentie voor vochtig hooiland en/of nat schraalland.

Het in zomer maaibeheer nemen volstaat om deze doeltype wijziging in gang te zetten. Hiermee wordt echter de oorspronkelijke doelstellingen met betrekking tot moeras- en rietvogels verlaten en wordt een botanische doelstelling gevolgd. Voordeel kan zijn dat als gevolg van de schrale bodem met een goede draagkracht de percelen goed zijn te beheren als nat grasland, terwijl er extra beheersubsidie wordt verkregen waardoor het overwegend kosten intensieve beheer van het totale terrein enigszins kan worden ontlast.

Indien eerstgenoemde inrichtingsmaatregelen worden doorgevoerd is het SNL-doeltype “Gemaaid rietland N05.02” een passend beheerpakket. Bij het omzetten naar een zomer maaibeheer komen de beheertypen Nat Schraalland N10.01 en Vochtig Hooiland N10.02 in aanmerking. Welk beheertype uitsluitend kan worden toegekend zal op basis van aanvullende inventarisatie moeten worden bepaald.

Bij een inzet op terrestrisch rietland is het van belang dat in een cyclus van 3 of 4 jaar 85% van het rietland wordt gemaaid en afgevoerd. Opslag van braam dient geheel te worden tegen gegaan door actief verwijderen. Houtopslag mag lokaal optreden, maar moet beperkt blijven tot maximaal 5% van de oppervlakte. Indien delen worden omgezet naar vochtig hooiland of nat schraalland dient een maaibeheer met afruimen te worden ingesteld. De maaidatum dient afhankelijk van vegetatietype, zaadzetting van de doelsoorten en vegetatieproductie tussen 15 juli en 31 augustus te liggen. Na beweiden met graasdieren is ongewenst.

Bij een totaal aanpak voor het gebied wordt op deze wijze toe gewerkt naar het natuurbeheertype “Moeras N05.01” met een goede kwaliteit conform de huidige standaard zoals vermeld in de beheersystematiek van BIJ12. Het op doelsoorten gebaseerde compensatie systeem wordt bij deze keuze verlaten.

3.4 Graslanden.

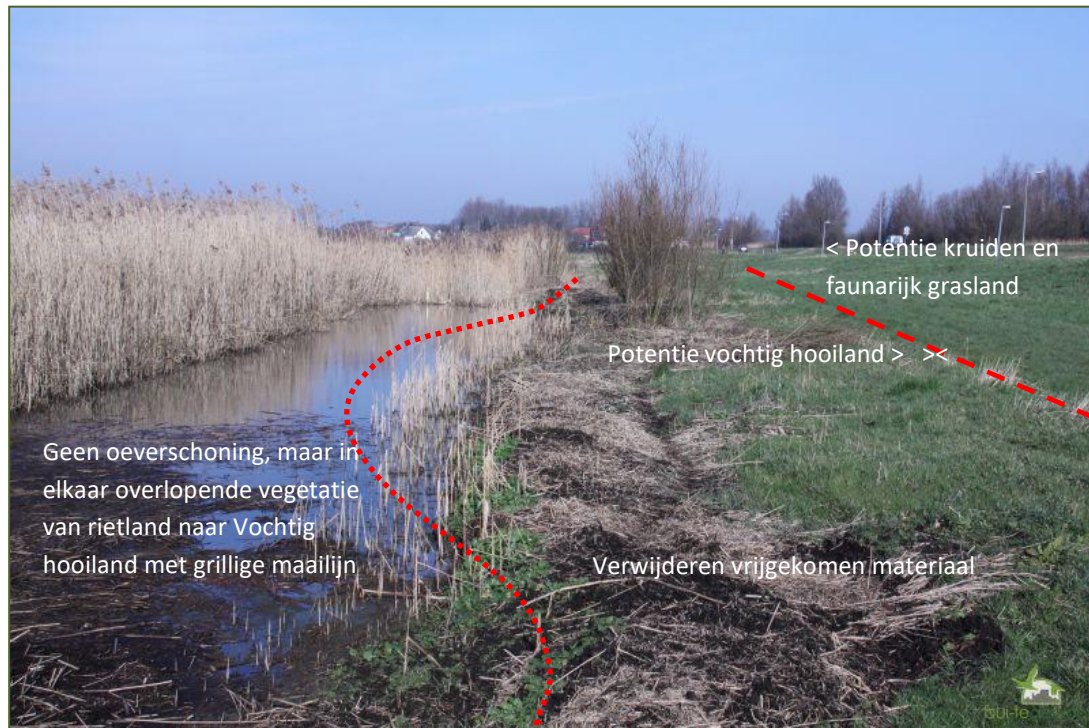
De graslanden bestaan overwegend uit relatief smalle stroken grasland waarover tevens de rondwandeling loopt.

3.4.1. Noordoostzijde.

3.4.1.1. Actuele situatie.

De graslandvegetatie aan de noordoostzijde ligt onder een taludhelling naar de Kniplaan. De van kaart berekende oppervlakte bedraagt circa 1,7 hectare. Het heeft een gunstige zonligging en als gevolg van de taludhelling een goed microklimaat voor de insectenfauna. De bodem is zandig en naar verwachting weinig voedselrijk. In de actuele situatie bevindt dit deel zich in een grassenmix vegetatie van een enigszins ruige vorm. De aanwezige kruidachtige planten wijzen lokaal op stikstofrijke omstandigheden die mogelijk voortkomen uit het onvolledig afvoeren van gemaaide vegetatie of een geschiedenis met klepelbeheer.

In de eerste meters grenzend aan het water en de rietkraag van de Starrevaartplas zijn lokaal soorten aanwezig van soortenrijke vochtige oevers en vochtig hooiland. Op basis van de huidige informatie zal dit grasland naar onze verwachting de kwalificatie ‘matig’ voor het doeltypen Kruiden- en faunarijkgasland- N12.02” (BIJ12, 2012) behalen.

Figuur 9. Grasland aan noordoost zijde tegen Kniplaan.

3.4.1.2. Huidig beheer.

Informatie over het gevoerde beheer is slechts in beperkte mate beschikbaar. Aangegeven wordt dat er tweemaal wordt gemaaid met afruimen van het gewas. Uit de veldwaarnemingen concluderen wij dat het beheer bij de afgelopen maaiwerkzaamheden wat ruw is uitgevoerd met (te) zware machines getuige de insporing en bodembeschadigingen.

Tussen het grasland en de waterrietkraag is een zone van circa 2.00 meter breedte geschoond naar open water door de vegetatie tot op de waterbodem met een maaikorf uit te maaien, waarbij het vrijkomende materiaal op de oever is geplaatst en niet is afgeruimd (figuur 9). Met deze wijze van beheer wordt een strakke scheiding tussen rietland en grasland in stand gehouden en voedselverrijking op de overgang tussen land en water gestimuleerd.

3.4.1.3. Potenties en toekomstig beheer.

Indien eenmalige inrichtingsmaatregelen worden uitgevoerd en het beheer wordt aangepast kan zich, op het taluddeel, naar verwachting snel een kruiden- en faunarijkgasland dat zich als ‘goed’ kwalificeert conform de SNL-systematiek ontwikkelen. De zone langs de plas kan over een breedte van 5- tot 10 meter worden ontwikkeld naar “Vochtig hooiland N 10.02 door een toegespitst maaibeheer en het achterwegen laten van de oeverschoning. De aanwezige vegetatieresten van de laatste schoningswerken dienen in dit geval te worden afgeruimd. Lokaal kan oppervlakkig plagen worden toegepast om het maaiveld te verlagen.

Om bovenstaande te kunnen realiseren zal er gedurende twee jaar een op ontwikkeling gericht maaibeheer op de taluddelen moeten worden uitgevoerd. Hiervoor is aanvullend budget noodzakelijk ten opzichte van de basisvergoeding voor kruiden- en faunarijkgasland.

Tijdens dit maaibeheer dient selectief op basis van vegetatiestructuur te worden gemaaid gedurende de periode eind mei – begin augustus en wordt een integrale maaibeurt in de eerste helft van september uitgevoerd zodat de vegetatie 'kort' de winter in gaat en de zode opener wordt van structuur, verruigingen worden teruggedrongen en voedingsstoffen uit de bodem worden afgevoerd.

Na de periode van ontwikkelingsbeheer kan worden ingezet op het eindbeheer wat naast op verschraling zich tevens op de insectenfauna kan richten, gezien de gunstige zonligging.

Hiervoor kan een deel van de vegetatie tweemaal en een deel eenmaal per jaar worden gemaaid en afgevoerd, waarbij 10 tot 15% als overjarig vegetatie een seizoen blijft overstaan. Toepassen van het zogenaamde 'sinusbeheer' wordt hier vanuit de maat en schaal van het perceel als een kansrijke beheervorm gezien. Bij de afzet van het gewas dient rekening te worden gehouden dat het gewas mogelijk niet bruikbaar kan zijn als veevoer als gevolg van verontreiniging met honden-uitwerpselen en het risico op neospora.

Overwogen kan worden de ontwikkeling van het vegetatietype te versnellen d.m.v. doorzaaien van een voor het gebied samengesteld mengsel. Om in de onderste zone tegen het water een strook vochtig hooiland te laten ontwikkelen kan hier lokaal in lichte mate worden geplagd over een zone van 5.00 – tot 8.00 meter breedte uit de huidige waterlijn. Bij zowel de inrichting als het toekomstig beheer dient het vrijkomende materiaal dat bij de schoning van de waterlijn vrijkomt te worden afgevoerd. Overigens wordt de actueel toegepaste wijze van oeverschoning, op deze locatie, door ons als ongewenst beoordeeld en wordt geadviseerd de rietkraag geleidelijk te laten overlopen in het grasland en in het vervolg oeverschoning achterwege te laten. Dit zal tevens bijdrage in het verlagen van de beheerkosten.

3.4.2. Noordweststrook.

3.4.2.1. Actuele situatie.

De grasstrook die hier is gelegen ligt tussen de feitelijke plas met rietranden en de tuinen van de aangrenzende Oostvlietweg. Aan de zuidwestzijde verbreedt deze strook zich over een lengte van 300 meter naar een breedte van circa 40 meter. De van kaart berekende oppervlakte bedraagt circa 2,4 hectare. De grasstrook wordt gescheiden van deze tuinen door een sloot met een breedte van circa 2.50 meter op de waterlijn (*figuur 10*).

Figuur 10. Grasstrook langs noordwestzijde langs tuinen van woningen Oostvlietweg.

De vegetatie betreft een structuurrijke grassenmix met veel kruiden die wijzen op een stikstofrijke bodem. Ook hier is de bodem zandig en naar verwachting weinig voedselrijk. In de actuele situatie wordt het vereiste aantal doelsoorten volgens de BIJ12 systematiek niet behaald. Daar vanuit deze systematiek wel een kwalificatie goed wordt behaald voor de onderdelen structuur en ruimtelijke condities zal de totaal beoordeling op matig uitkomen.

3.4.2.2. *Huidig beheer.*

Het huidige beheer bestaat uit maaien en afvoeren van het gewas, incidenteel vindt aanvullende beweiding met schapen plaats. Indien deze beweiding in de late winter en het voorjaar wordt toegepast wordt dit als minder gewenste beheervorm beoordeeld, daar schapen bij de begrazing een voorkeur hebben voor kruidachtige planten. Schapenbegrazing in kruiden- en faunarijkgasland kan alleen worden ingezet in de periode oktober-januari om zorg te dragen dat de vegetatie kort uit de winter komt en kruiden maximale ontwikkelingsruimte krijgen.

3.4.2.3. *Potenties en toekomstig beheer.*

Het perceel heeft potenties om een kruiden- en faunarijkgasland (N12.02) vegetatie die conform de BIJ12 systematiek de kwalificatie 'goed' behaald te verkrijgen. Om dit te bereiken dient een maaibeheer te worden gestart waarbij de eerste jaren naast twee maaisneden per jaar aanvullend maaibeheer wordt ingezet op de verruigde delen met stikstofminnende soorten, met afvoer van het gewas. Nadat de verruigingen zijn opgeheven kan het eindbeheer worden ingezet wat bestaat uit twee maaisneden per jaar, respectievelijk rond half juni en eind augustus, gevolgd door een extensieve naweide. Om het proces te versnellen kan worden overwogen om pleksgewijs door te zaaien met een gebiedseigen kruidenmengsel.

De overgangen naar het aangrenzende rietland langs de plas zijn overwegend strak als gevolg van rechte beheerlijnen. De natuurwaarden kunnen worden vergroot door de overgangen meer geleidelijk en met grillige randlengte in elkaar te laten overlopen waarbij zowel overjarige ruigten en aansluitingen van gemaaide delen op het open water worden gerealiseerd.

De oeverschooning kan in dat geval beperkt blijven tot de delen waar het maaivlak aan het open water grenst. De grenssloot met de noordwestelijk gelegen tuinen dient jaarlijks te worden geschoond met een maaikorf en eenmaal per 4 á 5 jaar te worden gebaggerd met een getrokken wielbaggerpomp. Het vrijkomende materiaal bij het oeverschonen dient te worden afgeruimd en kan worden verwerkt in een te realiseren faunahoop. De baggerspecie kan dun worden verspoten over het grasland mits dit niet frequenter dan eenmaal per 4 á 5 jaar wordt uitgevoerd.

3.4.3. Zuidwest strook.

3.4.3.1. *Actuele situatie.*

Aan de zuidwest zijde ligt een circa 20 meter brede grasstrook tussen de Vogelplas Starrevaart en het bos van recreatiegebied Leidschendammerhout. De strook ligt besloten en heeft een beperkte zoninstraling. De van kaart berekende oppervlakte bedraagt circa 0,8 hectare. De vegetatie bestaat uit een grassenmixvegetatie met een zeer beperkte kruiden bijmenging van voornamelijk algemene soorten van een wat intensiever gebruik (*figuur 11*).

Figuur 11. Grasstrook westzijde.

Gezien de ligging en beschaduwing wordt verwacht dat een kruiden- en faunarijkgasland doelstelling moeilijk realiseerbaar zal zijn, doordat de doelsoorten te weinig zon krijgen. Wel scoort dit perceel volgens de BIJ 12 systematiek voldoende op ruimtelijke samenhang en structuur.

3.4.3.2. *Huidig beheer.*

Het huidige beheer bestaat overwegend uit een begrazingsbeheer, soms wordt aanvullend gemaaid. Detailinformatie over maaidata en begrazingsintensiteit is niet beschikbaar. Tijdens de bezoeken werd de indruk verkregen dat de begrazing in de wintermaanden tamelijk intensief en lang was doorgevoerd. Op basis van het vraatbeeld kan dit zowel door schapen als door ganzen zijn ontstaan. De aansluiting op het watervlak van de plas wordt integraal geschoond met een maaikorf, waarbij het materiaal op de oever wordt geplaatst. Hierdoor zijn de oevers voedselrijk en lopen deze vrij steil naar het water (*figuur 11*).

3.4.3.3. *Potentie en toekomstig beheer.*

Gezien de geringe potenties wordt een graslanddoelstelling moeilijk realiseerbaar geacht. In overweging wordt gegeven dit perceel te ontwikkelen naar een "Ruigteveld N12.06" door het begrazingsbeheer en maaibeheer te beëindigen. In de eerste jaren zal een gedeeltelijk maaibeheer moeten worden doorgezet op met name de delen met een hogere productie om dominantie met bladgrassen te doorbreken. Idealiter wordt in het eerste jaar tweemaal gemaaid en afgevoerd, rond half juni en eind augustus. De gewenste ruigtekruiden vegetatie kan vanaf het tweede jaar worden ontwikkeld vanuit de hergroei sinds augustus van het voorgaande jaar. Gedurende de eerste drie jaar moet een selectief maaibeheer worden gevoerd waarbij stevige grassoorten en kruidenhaarden worden gespaard en slappere grassoorten en storingssoorten als akkerdistel en ridderzuring worden gemaaid en afgeruimd. Om afvoerkosten van het gewas te voorkomen kan in het ruigteveld een faunahoop van vrijkomend organisch materiaal worden opgebouwd die als vestigings- en overwinteringslocatie voor kleine zoogdieren, ongewervelden en amfibieën kan functioneren.

De oeverschoning langs de plasrand kan in de toekomst achterwege blijven zodat een structuurrijke overgang van land naar water ontstaat. De oever langs de zuidwestelijke scheisloot zal jaarlijks moeten worden geschoond om de watervoerende functie van deze sloot te behouden. De mogelijkheid om deze te schonen vanaf de schouwstrook langs het aangrenzende bosvak kan verder worden verkend. Het doeltypische ruigteveld zal een aanvullende habitat vormen voor een deel van de doelsoorten van het rietland. Soorten als o.a. rietzanger, blauwborst, kleine karekiet en rietgors benutten droge ruigtekruidenvegetaties zowel als broed- en foerageerhabitat wanneer deze grenzen aan rietlanden.

3.4.4. Kadelichaam langs zuidzijde.

3.4.4.1. *Actuele situatie.*

De hier aanwezige grasstrook betreft een circa 10 meter brede kadeachtige structuur tussen de Vogelplas Starrevaart en het fietspad "Duinwaterpad". De van kaart berekende oppervlakte bedraagt circa 1,3 hectare. De vegetatie betreft een grassenmix met weinig kruiden (*figuur 12*).

Figuur 12. Grasstrook zuidzijde langs Duinwaterpad.

Het doeltype Kruiden- en faunarijkgasland N12.02 wordt momenteel niet behaald als gevolg van het ontbreken van (voldoende) doelsoorten. Als gevolg van de behaalde scores op de aspecten Ruimtelijke samenhang en structuur wordt de kwalificatie 'matig' behaald conform de BIJ12 systematiek.

De smalle waterpartij tussen het rietland van de plas en de graskade heeft een belangrijke functie bij het peilbeheer van de plas daar de waterafvoer hier is gesitueerd.

3.4.4.2. *Huidig beheer.*

Het huidige beheer van dit terreindeel bestaat uit een extensief maai-beheer met afvoeren van het gewas. Dit kadedeel wordt momenteel het meest intensief gebruikt door recreanten, wat voortkomt uit de aanlooproute naar de vogelkijkhut, de directe verbinding met het recreatiegebied Leidschendammerhout en de ligging direct naast het fietspad.

De watergangen aan beide zijden van de graskade worden geschoond met een maai-korf waarbij het vrijkomende materiaal op de oever wordt geplaatst. De overgangen tussen water en land zijn steil en voedselrijk als gevolg van dit beheer. Gezien de beperkte breedte van de kade en de noodzaak om beide watergangen vrij te houden van vegetatie, vanuit enerzijds de waterhuishoudkundige belangen en aan de oostzijde de functiescheiding, is dit een juiste wijze van beheer. Idealiter wordt echter de ophoping van vrijkomend materiaal op de oevers die tot stikstofverrijking leidt opgeheven door het vrijkomend materiaal af te ruimen.

3.4.4.3. *Potenties en toekomstig beheer.*

Ontwikkelen van kruiden- en faunarijkgasland dat voldoet aan de kwalificatie 'goed' door het maai-beheer meer op vegetatie dan op recreatief gebruik te sturen, eventueel in combinatie met het doorzaaien met een specifiek samengesteld kruidenmengsel. De meest geschikte maaidata zijn half juni en eind augustus. Om de wandelroute te faciliteren zal een smal wandelpad enkele keren per jaar extra moeten worden gemaaid.

De oevers van de watergangen worden met een maai-korf geschoond. Voor beide zijden geldt dat het wenselijke is het vrijkomende schoningsmateriaal te verwijderen. Om de beheerkosten te drukken kan dit op deze locatie doormiddel van wallefresen na het oeverschonen worden gerealiseerd. Voor de overgang tussen graskade en rietranden langs de plas ten oosten van de vogelkijkhut kan een smalle strook overjarige ruigte worden gerealiseerd door hier een kleinere breedte in maai-beheer te nemen en de zone langs het riet niet in het oeverschoning programma op te nemen.

3.5. Houtopstanden.

Solitaire bomen, knotbomen en opgaande beplantingen zijn slechts in beperkte mate in het gebied aanwezig. In figuur 13 zijn de standplaatsen van houtige gewassen weergegeven, in figuur 14 is een fotorapportage van de aanwezige houtopstanden geplaatst.

3.5.1. Actuele situatie en gewenst beheer.

De knotbomen zijn in goede staat van onderhoud. In het kleine bosje aan de zuidwestzijde zou binnen enkele jaren een lichte dunning kunnen worden uitgevoerd om de struik- en boomlaag te laten ontwikkelen. De langs de rand van dit bosje geplaatste stamboomessen kunnen hierbij wat meer worden vrijgezet en licht worden opgekroond. Aan de zuidelijke grens met het terrestrische riet is een klein moerasbosje aanwezig. Dit bosje behoeft geen onderhoud en kan zich spontaan verder ontwikkelen.

Naast aangeplante bomen en struiken is er lokaal sprake van spontane ontwikkeling van houtgewas. Dit betreft opslag van struikwilgen en braam lokaal in het rietland. Hoewel enkele struikwilgen in het rietland als een meerwaarde voor de fauna worden gezien, moet te massale opslag van bomen en struiken worden voorkomen. Braamontwikkeling in de rietlanden is ongewenst en dient te worden tegen gegaan door een actief beheer op dit onderdeel. Het onderdeel houtopslag in rietlanden is reeds behandeld in de paragraaf over rietlanden.

Figuur 13 Houtopstanden Starrevaart.

Figuur 14. Impressie houtopstanden Starrevaart. A- bosschage west; B- struiklaag in stambomen groeiend; C- toegang kijkhut;

3.6. Waterpartijen en peilbeheer.

3.6.1. Actuele situatie.

Het huidige beheer van watergangen is beperkt tot het peilbeheer van de grote plas en het jaarlijks schonen van de oevers van de omliggende scheidingsloten en de plasoevers. Laag frequent worden bij noodzaak verdiepingswerken aan de sloten uitgevoerd. Het vrijkomend schoningsmateriaal wordt op de oevers gedeponeerd en niet verwijderd. Het oeverbeheer is behandeld in de paragraaf omtrent het graslandbeheer.

3.6.2. Potenties en toekomstig beheer.

Het beheer van de buitensloten dient te worden gecontinueerd om een goede afscheiding van het gebied te waarborgen. Idealiter wordt in de toekomst wel het vrijkomend materiaal afgeruimd of met een wallenfrees verspreid. De jaarlijkse schoning van de plasoevers kan worden beëindigd zodat meer geleidelijke overgangen tussen water en land kunnen ontstaan. Door het maai-beheer meer grillig langs deze rand uit te voeren wordt tevens de randlengte vergroot.

Het peilbeheer dient kritisch te worden beoordeeld en opnieuw te worden bepaald. Een hoger winterpeil kan een positief effect veroorzaken op de nu te droge terrestrische rietlanden en een meerwaarde voor de vegetatieontwikkeling langs de plasoevers opleveren. Anderzijds kan dit een minder gewenst effect opleveren voor de droogvalperiode van de slikplaat en de mogelijkheden voor de ontwikkeling van waterriet. Een goede hoogtemeting en zorgvuldige effectbeoordeling om tot een optimaal peilbeheer te kunnen komen is noodzakelijk. Het waterschap zal in deze afweging moeten worden betrokken.

3.7. Kunstwerken en recreatieve voorzieningen.

In het terrein zijn verschillende kunstwerken en recreatieve voorzieningen aanwezig. De kunstwerken betreffen voorzieningen ten bate van het peilbeheer als een overloopstuw, een inlaatkunstwerk en waterkerende dammen en wanden (figuur 16). Rond de slikplaat is een palenrij geplaatst die erosie vanuit de overheersende windrichting door golfloop moet tegen gaan. Ook langs verschillende oevers zijn golfbrekers in de vorm van palenrijen aangebracht.

Figuur 13. Impressie kunstwerken Starrevaart.

Op verschillende plaatsen zijn rasters en hekken aanwezig, in het bijzonder aan de noordwestzijde, waar een begrazingsbeheer wordt toegepast. De kunstwerken verkeren overwegend in een redelijke tot goede staat van onderhoud. Indien na aanleiding van de voorgenomen beheeroverdracht besloten wordt om inrichtingsmaatregelen en/of beheeraanpassingen door te voeren, kunnen aanpassing of aanvullingen op de kunstwerken noodzakelijk zijn.

Rond Vogelplas Starrevaart zijn verschillende recreatieve voorzieningen aanwezig. Deze bestaan uit het onderhoud van het wandelpad (maaibeheer), routemarkering, overstappen en/of klaphekjes, enkele banken en prullenbakken, terreinbebording en informatie panelen en een vogelkijkhut met vlonder en aanlooproute (figuur 16). De voorzieningen verkeren met uitzondering van de terrein- en informatiebebording in redelijke tot goede staat van onderhoud. De terrein- en informatiebebording is deels beschadigd en deels zijn de teksten vervaagd en moeilijk leesbaar.

Figuur 14. Impressie recreatie voorzieningen Starrevaart.

4]. Kaderrichtlijn Water

Vogelplas Starrevaart is onderdeel van het waterlichaam Vlietland vanuit het Kader Richtlijn Water beleid van het Hoogheemraadschap van Rijnland. Niet alle waterlichamen worden gelijktijdig aangepakt, maar er wordt gewerkt met drie planperiodes (fase 1 2009/2015, fase 2 2016/2021 en fase 3 2022/2027). Voor de eerste planperiode waren een aantal maatregelen voor Vogelplas Starrevaart geformuleerd. Het betreft het realiseren van een vooroever, het verontdiepen van delen van de plas, de aanleg van rietland en het instellen van een meer natuurlijk peilverloop. Later is besloten de uitvoering door te schuiven naar 2^e KRW-planperiode, die loopt van 2016-2021 (Torenbeek R., 2013). De voorgenomen maatregelen zijn weergegeven in figuur 15.

Nr	Maatregel	Type maatregel
Op kaart		
6	Aanleg / vervanging vooroeverconstructie	Inrichtingsmaatregel
20	Aanleg rietvelden	Inrichtingsmaatregel
21	Ophogen slikplaat (30 cm)	Inrichtingsmaatregel
-	Instellen natuurlijker/onafhankelijker peil	Hydrologische aanpassing
Aanvullende maatregelen / randvoorwaarden		
	Natuurvriendelijk onderhoud	Beheer en onderhoud

Figuur 15. Maatregelen uit het MEP/GEP document, 2009 HHSR.

De actuele status van de beschreven maatregelen is niet bekend. De genoemde maatregelen sluiten goed aan bij de gevonden resultaten uit de onderhavige opdracht en de doelstellingen zoals geformuleerd bij de inrichting van het gebied. Het lijkt een logische stap om de maatregelen gericht op het toekomstig peilbeheer en de ontwikkeling van waterriet nader uit te werken in samenspraak met het Hoogheemraadschap van Rijnland. Kaderrichtlijn waterdoelen en de natuur compensatiedoelstelling kunnen op deze wijze in gezamenlijkheid worden ontwikkeld en elkaar aanvullen en versterken.

5] Voorgestelde maatregelen in het kader van de beheeroverdracht.

Op basis van de in hoofdstuk 3 beschreven actuele situatie en potenties worden de onderstaande maatregelen voorgesteld.

5.1. Aanvullend onderhoud (2017/2018).

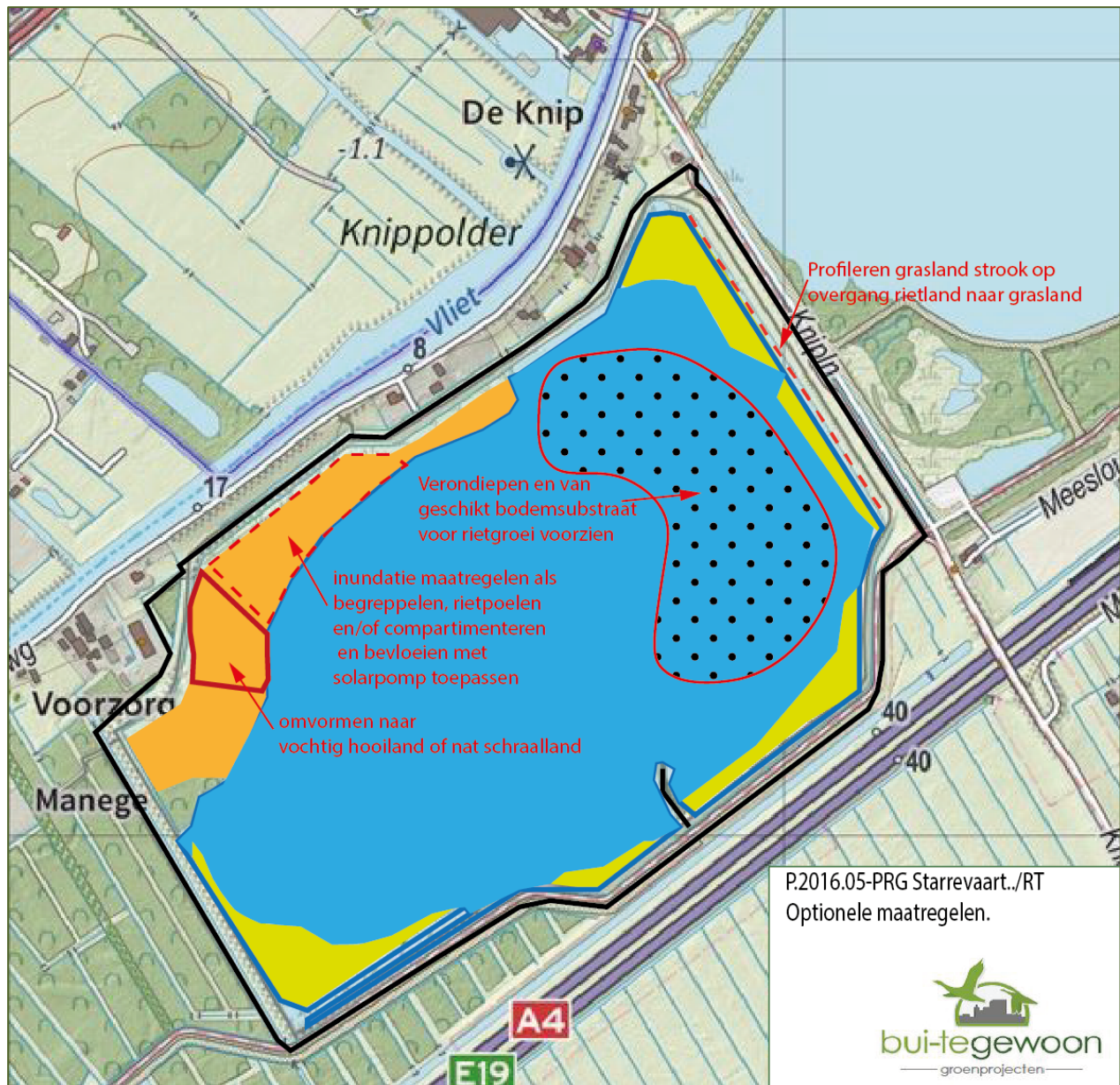
- Afvoeren van restanten slootschoningsmateriaal van de oevers;
- Opkronen van de essen in de zuidwesthoek;
- Dunnen van de houtopstand in de zuidwesthoek;
- Verwijderen braamopslag uit het rietland aan de zuidwestzijde;
- Verwijderen van overtollig houtgewas in de rietvelden.

5.2. Terrein aanpassingen en inrichtingsmaatregelen.

Onderstaande water en moeras gerelateerde aanpassingen nader uitwerken in samenwerking met het hoogheemraadschap van Rijnland zodat op de relevante onderdelen een combinatie met de KRW-doelen ontstaat.

- Profileren grasland strook op de overgang van rietland naar grasland aan de noordoostzijde;
- Greppelen en lokaal maaiveld verlagen van het terrestrische riet aan de noordwest zijde;
- Hoog waterpeil compartiment met solarpomp op rietvelden aan de noordwest zijde instellen;
- Plas tussen slikplaat en grasland aan de Kniplaan verondiepen door aanbrengen van rietwortelspecie;
- Overwegen waterplantenvegetatie te ontwikkelen via het principe van vegetatie enten.

De in paragraaf 5.2 opgenomen maatregelen zijn onderstaand weergegeven in figuur 16.

Figuur 16. Optionele inrichtingsmaatregelen ten bate van het realiseren van een duurzame goede kwaliteit Moeras.

5.3. Beheer aanpassingen.

- Inzetten op een goede kwaliteit moeras (N05.01) volgens de beoordelingssystematiek van BIJ12 en los alten van een systematiek gericht op individuele soorten vanuit de oorspronkelijke compensatie.
- Aanpassen graslandbeheer middels overgangs- en ontwikkelingsbeheer in de eerste jaren;
- Geen schapenbegrazing meer toepassen in de periode februari – juli;
- Meer aandacht voor insecten- en kleine zoogdierenfauna door overstaande vegetatiedelen op te nemen in het maaibeheer;
- Niet meer (jaarlijks) schonen van de oever van de plas;
- Overgangen tussen gras- en rietland middels een grillig maaipatroon in elkaar laten overlopen;
- Beheer van het rietvlak met potentie voor vochtig hooiland/nat schraalland omzetten naar zomermaaibeheer en genoemde doeltypen ontwikkelen;
- Zuidelijke grasstrook tussen plas en Leidschendammerhout in beheer nemen als ruigteveld;
- Jaarlijks verwijderen van ongewenste hout- en braamopslag in rietlanden opnemen in het beheerplan;
- Vrijkomend materiaal bij het schonen van de slootoevers op de gebiedsgrenzen na het schonen met wallenfrees verspreiden of afruimen;
- Invoeren van populatiebeheer op zomerganzen en exotische ganzen.

6]. Samenvatting.

Het beheer van Vogelplas Starrevaart zal per januari 2017 worden overgedragen door de Groenservice Zuid-Holland als gevolg van het beëindigen van deze dienst. Als onderdeel van de overdracht is in opdracht van de Provincie Zuid-Holland de actuele situatie van doeltypen en beheer beoordeeld in 2016. De bevindingen zijn in relatie gebracht tot de oorspronkelijke doelstellingen voor het gebied die voortkomen uit een compensatie voor verloren gegane waarden bij de zandwinning van de Meeslouwerpolder en de actuele beheerdoeltype volgens het Natuurbeheerplan 2017

In het Provinciale natuurbeheerplan 2017 heeft Vogelplas Starrevaart de beheertypen kruiden- en faunarijkgrasland, veenmosrietland, moeras, open water en hoog- en laagveenbos toegekend gekregen. Met betrekking tot de graslandtypen is lokaal een hogere kwaliteit grasland realiseerbaar. Hiervoor zijn aanvullende maatregelen in de vorm van opheffen van knelpunten en een ontwikkelingsbeheer noodzakelijk.

In het zuidwestelijke deel liggen rietlanden met een hoge potentie voor vochtig hooiland of mogelijk zelfs nat schraalland. Het in het natuurbeheerplan 2017 opgenomen beheertype veenmosrietland lijkt hier niet realiseerbaar.

De kwaliteit van de rietlanden is in de actuele situatie onvoldoende om invulling te geven aan de broedvogel doelstellingen uit het compensatieplan. Om deze doelstellingen te realiseren zijn zowel aanpassingen in het beheer als aanvullende inrichtingsmaatregelen noodzakelijk. Mogelijk kan ook optimalisatie van het peilbeheer een bijdrage leveren aan een kwaliteitsverbetering van de rietlanden.

Om de potentie van de doelstelling voor waterriet te vergroten moet mogelijk een deel van de plasbodem worden verondiept. Idealiter gebeurt dit door het aanbrengen van rietwortelspecie. Alvorens definitieve keuzes kunnen worden gemaakt zijn nadere verkenningen aan waterdiepte, en waterbodem kwaliteit nodig om de juiste maatregelen te kunnen bepalen en aansluiting bij de KRW doelen te kunnen realiseren.

Bij een beoordeling conform de SNL-systematiek scoren de rietlanden als onderdeel van het natuurbeheertype Moeras 'slecht' (tot mogelijk 'matig'). Dit wordt onder andere veroorzaakt door een achterblijvende ontwikkeling van waterriet en het ontbreken van voldoende doelsoorten. Waterriet is van groot belang voor broedvogels, zoals deze zowel in de SNL beoordelingscriteria

als het oorspronkelijke compensatieplan zijn aangewezen. Het gebrek aan waterriet is een knelpunt dat ook al in het beheerplan van 2005 is signaleerd.

Aan houtopstanden is aanvullend onderhoud noodzakelijk in de zuidwesthoek. In sommige delen van de rietlanden moet braamstruweel en houtopslag worden verwijderd.

Met betrekking tot het graslandbeheer kan enerzijds een verdiepingsslag worden gemaakt, maar wordt anderzijds geadviseerd het oeverbeheer langs de plas te beëindigen wat kosten reducerend werkt voor de toekomstige beheerder. Met het instellen van een ruigteveldbeheer aan de zuidzijde wordt eveneens een extensivering van de beheerkosten gerealiseerd. Het omvormen naar vochtig hooiland van een hiervoor geschikt en goed te beheren rietveld kan voor hogere beheerinkomsten zorgdragen. Om bovenstaande te bereiken zal gedurende een periode van 2- tot 4 jaar een kostenintensiever overgangsbeheer moeten worden gevoerd om de voorgestelde situatie te realiseren. Achtergebleven onderhoud aan houtopstanden en ongewenste houtopslag zal eveneens moeten worden aangepakt.

De grootste uitdaging ligt in het ontwikkelen van een goede kwaliteit moeras bestaande uit rietlanden met voldoende waterriet. Voor de rietvelden aan de zuid- en westzijde kan met maatregelen als greppelen en compartimenteren met inzet van een solarpomp een oplossing worden gevonden. Om waterriet aan de noordzijde te ontwikkelen zal een goede voedingsbodem voor rietplanten moeten worden aangebracht, mogelijk in combinatie met het verondiepen van de plasbodem en aanpassen van het peilbeheer. Om hier de juiste keuze te maken is aanvullende informatie noodzakelijk. Deze maatregelen sluiten goed aan bij ideeën die zijn geformuleerd vanuit Kader Richtlijn Water maatregelen door het waterschap. Indien samenwerking kan worden gevonden kunnen kosten worden gedeeld en met het Hoogheemraadschap van Rijnland een deskundige partner op het waterbeheer worden betrokken.

Consequentie van de keuze om in de toekomst het beheer van Vogelplas Starrevaart via SNL te vergoeden, is dat de kwaliteit van de beheertypen op orde moet zijn of moet worden gebracht. Geadviseerd wordt bij het ontwikkelen van de natuurwaarden voor Vogelplas Starrevaart gedurende de eerste jaren een twee sporen beleid te volgen. Enerzijds een overgangsbeheer en ontwikkelingsbeheer voeren waarbij de in de onderhavige rapportage geadviseerde beheer maatregelen worden doorgevoerd en naar het eindbeheer gericht op de SNL doeltypes wordt toegewerkt. Anderzijds deze periode benutten om tot een gedragen inrichtings- en financieringsplan te komen waarin maatregelen worden uitgewerkt die het mogelijk maken de SNL kwalificatie goed voor het beheertype "Moeras" (N05.01) duurzaam te behalen en de KRW doelstellingen ondersteunen.

71. Gebruikte literatuur.

Beheercommissie Starrevaart, 2001
Beheerplan Vogelplas Starrevaart

BIJ12, 2014
Bijlage deel 1 bij werkwijze monitoring en beoordeling Natuurnetwerk en Natura 2000/PAS)

Torenbeek R., 2013
Gebiedsdocument Vogelplas Starrevaart
Hoogheemraadschap van Rijnland, Leiden.

Geraadpleegde websites en digitale bronnen.

www.bodemdata.nl
www.googlemaps.nl
www.HHSR.nl
www.opentopo.nl
www.provinciezuidholland.nl
www.vwgvlietland.nl
www.waarneming.nl

bui-tegewoon

— groenprojecten —

provincie **HOLLAND**
ZUID